

Реальна картина світу не завжди знаходить однозначне сприйняття навіть індивідом чи колективом індивідів, що послуговуються однією і тією ж мовою. Це тим більш стосується труднощів у її сприйнятті представниками різних народів з різною національною культурою. Звідси і мовна картина відображення такого сприйняття носить характер як загальноприйнятих у всіх народів ідентичних суджень, так і нашарувань чисто національного плану. Останнім можна пояснити широку варіативність засобів перекладу інформації.

Перекладачу як посереднику при передачі інформації від адресанта до реципієнта важливо відчутти прагматичну інтенцію адресанта, незалежно від вжитих останнім засобів повідомлення, виявити факти та фактори, що ускладнюють однозначне тлумачення певного “послання”.

Піддавши амбівалентні відрізки інформації ретельному аналізу та використавши свій арсенал знань, досвід та інтуїцію, перекладач повинен “зняти” неоднозначність амбівалентних висловлювань, не втративши при цьому реального смислу та емотивного аспекту.

Для досягнення однозначного розуміння “сумнівних місць” у тексті-джерелі та їх адекватного перекладу перекладачу необхідний широкий діапазон всебічних знань та аналітичний склад мислення.

“Cutlery? For oriental dishes? Don't you have chopsticks?”

“Chopsticks, yes”.

“Chopsticks all around” Tothoro says positively. “When in Rome!” [Rab, 49]

Перекладач подумки відтворює повну паремію і дає її повний переклад: “В чужий монастир зі своїм уставом не ходять”.

“Wishes and horses”, he said [True: 260] Відтворена паремія *“It wishes were horses the beggars waned ride”* перекладається усіченою “Якби, да каби...”

SUMMARY

The article is concerned with certain “traps” caused by ambiguity, a translator from English into Ukrainian can stumble on. Such “traps” may be encountered at the phonetic, lexical, grammatical and textual levels.

The research has been done within the framework of the denotative-connotative approach to the analysed data and underscores the role of a translator in establishing peculiar relationships between the sender and recipient of some ambivalent information.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Пумпянский А.Л. Функциональный стиль научной и технической литературы // Вопросы языкознания. – 1977. - №2. – С.87-97.
2. Денисенко С.Н., Котловський А.М. Переклад ФО з етнокультурним компонентом // Вісник СумДУ. - 2004. - №3 (62). – С.128-130.
3. Бреус Е.В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский. – М., 1998 – 208 с.
4. Leontyeva S.F. A Theoretical Course of English Phonetics. – М., 1980. – 271р.
5. Потебня А.А. Мысли и язык. – Харьков: Мирный труд, 1913.
6. J.Updike. Rabbit, Run. – USA, 1975 – 254р.
7. Clavan A. True Crime. – G.B.: Warner Book, 2001 – 439р.
8. Wood S. New York Dead. – N.Y., Harper Paperbacks. – 1981. – 342р.
9. Th. Dreiser. Sister Carrie. – М., Higher School Publishing House, 1968 – 594р.
10. Longman Dictionary of Phrasal Verbs. “Russky Yazyk Publishers”. -М., 1986 – 734р.

ВИКОРИСТАННЯ ОБЛАДНАННЯ КОНФЕРЕНЦ-СИСТЕМИ НА ЗАНЯТТЯХ З ПРАКТИКИ УСНОГО І ПИСЕМНОГО ПЕРЕКЛАДУ

С.Я. Янчук

На сучасному етапі відбувається стрімкий зріст кількості міжнародних зв'язків України у різноманітних сферах життєдіяльності, розширення інтеграційних

процесів, вихід України в європейський та світовий простір. Налагоджуються нові політичні, соціально-економічні та культурні зв'язки. Невід'ємною складовою успішної і взаємовигідної співпраці з представниками інших країн, та, що особливо важливо – інших культур, є забезпечення ефективного подолання мовних та культурних бар'єрів. Цю функцію і покликані виконувати перекладачі. В цьому контексті очевидним є той факт, що професійна компетенція перекладача залежить від його комунікативного потенціалу та фонових знань культурних реалій інших країн. Як наслідок вимоги часу, а також попиту на ринку перекладацьких послуг, відбуваються зміни у навчанні перекладу з урахуванням предметних сфер перекладу та культурного і національного різномайття. Адже глобалізаційні процеси сьогодення викликають зворотну реакцію потреби регіонального та локального культурного самоствердження націй та етнічних груп. Таким чином змінюється імідж професії перекладача: „заполітизованість” та „заідеологізованість” перекладача часів Холодної війни відійшла у минуле [1:8], а на зміну їй прийшов попит на перекладача-дипломаата, який здатний працювати в діалозі культур.

Метою цієї статті є опис можливих видів роботи на заняттях з практики усного і писемного перекладу з використанням обладнання конференц-системи, визначення основних засобів та обґрунтування доцільності їх практичного застосування при формуванні мовної компетенції студентів, що опановують спеціальність „Переклад”.

Використання досягнень новітніх технологій у вивченні іноземних мов значною мірою оптимізують і покращують якість навчання, відкриваючи перед студентами та викладачами нові можливості у досягненні високого рівня комунікативної компетенції, основою якої є комунікативні вміння, сформовані на основі мовних знань і навичок, а також соціокультурні знання, вміння і навички.

На заняттях з практичного курсу основної іноземної мови (в нашому випадку – англійська мова), ми ставимось до мови, що вивчається, як до цілі. На заняттях з практики усного і писемного перекладу, іноземна мова сприймається вже не стільки як ціль, а ще і як засіб порозуміння представників різних народів. На цьому етапі постає необхідність розширення власних горизонтів у пізнанні іноземної мови, культурного простору народів які породили цю мову та народів які активно її використовують [2:175]. Саме з цією метою ми широко використовуємо можливості, які відкривають перед нами новітні технології у сфері комунікації. Мовленнєва комунікація починається з мотивації мовця в ситуації комунікативної взаємодії. Наступна умовно виділена ланка ланцюга комунікативної взаємодії – це комунікативна інтенція, точно сформульоване рішення послати певне повідомлення [3:25].

Питання щодо застосування технічних засобів у навчальному процесі завжди було й залишається актуальним. Використання в навчальному процесі діапроекторів, аудіо та відео апаратури, лінгафонних лабораторій та комп'ютерних класів не тільки відкривало нові можливості у навчанні іноземної мови, а й ставило нові вимоги як перед студентами так і перед викладачами. Сьогодні важко уявити ефективний навчальний процес без використання ТЗН. Особливе місце серед них посідає лабораторія синхронного перекладу – симбіоз комп'ютерного класу (під'єданого до мережі Інтернет) та конференц-системи, що забезпечена необхідним обладнанням для синхронного чи послідовного перекладу.

В конференц-залі можуть одночасно працювати від 15 осіб і більше, в залежності від кількості обладнаних місць. Кожне місце обладнане сучасним комп'ютером з рідкокристалічним монітором та засобами зв'язку (так званими терміналами) з каналом перекладу, який можна обирати на свій розсуд. 1 термінал є місцем головуючого або оператора, решта – термінали учасників чи делегатів. Кабінки перекладачів відділені від конференц-зали і забезпечені окремим входом, що дає змогу проводити заміну перекладачів без відволікання учасників засідання і перекладати декілька іноземних мов під час засідання чи конференції. Електронний проєктор та настінний екран дають змогу використовувати під час доповіді, промови

чи презентації, різноманітні відеофайли, що якісно покращить сприйняття повідомлення доповідаючого. Користь від використання цих засобів важко переоцінити під час читання лекцій, проведення семінарів та засідань „круглого столу”, під час яких дуже зручно застосовувати унаочнення виконані в PDF форматі. Електронний проектор також приєднаний до системи супутникового телебачення, що відкриває нові можливості доповнення і урізноманітнення видів самостійної та індивідуальної роботи студентів в позаурочний час. Студенти мають можливість перегляду новин, цікавих пізнавальних та освітніх програм, художніх та документальних фільмів, що транслюються різними іноземними мовами. За допомогою такого обладнання можна моделювати роботу міжнародної конференції, ділової зустрічі, засідання за круглим столом та ін., що забезпечуються двостороннім синхронним чи послідовним перекладом. Організація такого виду роботи дає змогу студентам відчувати реальні умови роботи перекладача під час відповідальних заходів.

Розробка та широке застосування електронних підручників, курсів та лекцій допомагає технологічно забезпечити процес індивідуалізації навчання. Він дозволяє системно подати навчально-методичний матеріал, зробити його більш доступним для вивчення. Електронний підручник акумулює в собі основні навчально-методичні матеріали, необхідні викладачам для підготовки та проведення всіх видів і форм занять відповідно до нормативних вимог. Крім того, він надає широкі можливості для самостійного вивчення навчальних тем, підготовки до занять і одержання додаткової інформації з конкретної навчальної теми. Електронні підручники, курси та лекції допомагають студентам здійснювати самоконтроль засвоєння матеріалу з іноземної мови, електронні тести забезпечують об'єктивний поточний і підсумковий контроль успішності студентів.

Впровадження комп'ютерних засобів, аудіо- та відеотехніки в, так само як і застосування обладнання конференц-системи в процес навчання перекладу, належить до методів активного навчання. Студент, який самостійно працює над виконанням тієї чи іншої комп'ютерної програми в діалоговому режимі, реагуючи на запитання комп'ютерної навчальної програми, яка заохочує кожного без винятку студента до активної діяльності. Навчальна робота з використанням обладнання конференц-системи та комп'ютерів сприймається студентами як новий тип навчальної діяльності, який моделює реальні робочі ситуації перекладача.

Застосування нових видів навчальних завдань дозволяє внести якісні зміни у навчальний процес, перебудувати діяльність студентів та викладача, дозволяє якісно підвищити контроль за діяльністю студентів, забезпечуючи водночас гнучку систему управління. Під час моделювання умов перекладу конференції викладач не домінує над студентами, а постає в ролі головуючого чи ділового партнера, активно співпрацюючи із студентами. Комп'ютерне обладнання також дозволяє використовувати у навчальному процесі різноманітні інтерактивні програми, електронні ресурси бібліотеки, енциклопедії, довідники та методичні розробки (електронні курси основних дисциплін, лекції, тематичні розробки та комплекси вправ, модульні та підсумкові тести). В даний час значна кількість навчальних комп'ютерних програм включають серію вправ: навчальних (для презентації лексичного чи граматичного матеріалу), тренувальних (для відпрацювання до автоматизму навичок і вмій), тестуючих (для перевірки рівня набутих знань). Характерною особливістю сучасних автоматизованих систем з діалоговим режимом, що відрізняє їх від попередніх технічних засобів навчання, є їх інтерактивність (розмовний характер). Весь процес навчання, побудований у такий спосіб, носить діалогічний характер.

Всі комп'ютери під'єднані до мережі Інтернет та обладнані окремими парами навушників. Розглядаючи питання щодо використання Інтернету у навчанні перекладу, можна виділити багато позитивних моментів. Цей безмежний інформаційний простір дає змогу вивчати живу мову сьогодення, користуватись електронними енциклопедіями та словниками, листуватись з іноземними студентами

та підписуватись на фахові періодичні видання за допомогою електронної пошти. Інформаційні сайти використовуються для добору цікавих текстових документів, творчих завдань, написання рефератів, курсових і дипломних робіт. Це не означає, що робота з текстовими документами зводиться тільки до тренування письмового сприймання. Є безліч завдань, які можна пропонувати для розвитку різних видів діяльності. Окрему групу становлять спеціальні навчальні сайти, що містять різні види робіт і розроблені з урахуванням рівня знань учнів. Робота саме з такими сайтами є цікавою і корисною при вивченні мови. Крім того, є група вузькоспеціальних навчальних сайтів, призначених для вивчення фонетики, граматики, лексики тощо.

Деколи пропонуються величезні списки спеціальних навчальних сайтів, але навіть переглянути їх фізично неможливо, оскільки сайтів налічується більш як чотири мільйони. Зрозумівши недоцільність укладання списків сайтів, зарубіжні методисти перейшли до докладного огляду окремих сайтів та їх можливостей. Такий підхід є досить ефективним, але проблеми підготовки до конкретного заняття в певній аудиторії не розв'язує. Раціональним, було б використання комп'ютера з урахуванням педагогічних цілей і завдань уроку та особливостей аудиторії. Добір сайтів для роботи, на нашу думку, доцільно було б здійснювати з урахуванням того рівня складності, який відповідає рівню підготовки студентів. Навчальні сайти зазвичай мають кілька рівнів складності, щодо інформаційних сайтів, то викладач має сам визначитись з добром матеріалу відповідної складності [4:117].

Найважче у роботі з комп'ютером для викладача — вміле використання часу і вимог навчального плану. Це означає, що потрібно бути поруч із студентом, коли він потребує допомоги, також заохочувати його працювати самостійно, особливо в роботі по пошуку, аналізу та опрацюванню інформації, результатом чого буде виконання ІНДЗ у вигляді презентацій та проектів. Під час занять необхідно стежити за часом, спрямовуючи роботу таким чином, щоб усі студенти були зайняті протягом усього заняття.

Тренування в кабінках перекладача якісно покращує навички двостороннього перекладу. Від абзацно-фразового перекладу двосторонній переклад відрізняється тим, що вимагає від перекладача уміння швидко перелаштовуватися з однієї мови на іншу як в плані сприйняття, так і в плані репродукції. У іншому характеристиці абзацно-фразового і двостороннього перекладу співпадають [3:115].

Практика двостороннього перекладу проводиться як за допомогою спеціально підготовлених текстів по заданій темі так і спонтанного діалогічного мовлення, репліки одного співбесідника звучать українською мовою, а іншого – іноземною. Викладач контролює та коректує цей процес, відмічає помилки для аналізу перекладу. Використання цифрових диктофонів забезпечує ґрунтовний аналіз усного перекладу студентів.

Заняття, на яких відпрацьовуються навички і уміння письмового перекладу, істотно відрізняються від занять, присвячених розвитку навичок усного перекладу. Це обумовлено, в першу чергу, істотно відмінними один від одного навичками, необхідними в усному і письмовому перекладі. Якщо в усному перекладі на першому місці стоїть здатність сприйняття, обробки і відтворення почутого повідомлення, миттєва реакція, здатність швидко переключатись з однієї мови на іншу, то в письмовому перекладі ці навички далеко не такі важливі. Домінуючими тут стають інші уміння і навички. Зокрема, уміння користуватися словниками та довідниками, уміння, глибоко проаналізувавши початковий текст, виявити його (часом досить тонкі) смислові і функціонально-стилістичні нюанси і, використовуючи весь арсенал перекладацьких прийомів, максимально адекватно відтворити їх в тексті перекладу.

Що стосується усного перекладу, те, як згадувалося, використання перекладацьких прийомів носить в ньому обмежений характер. Менш точний усний переклад, але виконаний без затримки, з упевненою хорошою інтонацією, у відомому значенні функціонально адекватніше, ніж точніший переклад, але вимовлений

непевним голосом з паузами і коливаннями а виборі еквівалентів. Тому на перший план в усному перекладі висуваються такі психологічні "параметри" перекладача, як уміння утримувати в оперативній пам'яті зміст початкового тексту, навик моментального переключення з одного мовного коду на інший, уміння професійно користуватися скороченим перекладацьким записом і т. п. [3: 125].

Заняття по письмовому перекладу носять характер неквапливого пошуку з розглядом різних варіантів і визначенням якнайкращого з них . Під час виконання завдань з письмового перекладу (за винятком перекладу поетичних творів) в пригоді стають програми машинного перекладу. Використання таких програм як Prompt, Pragma, Руга-Плай в поєднанні з електронними словниками вигідно доповнюють і збагачують прийоми і методи навчання письмовому перекладу. Як відомо, у сфері освіти електронну техніку доцільно використовувати для організації аудиторних занять, індивідуального навчання і професійної самопідготовки.

Надзвичайно корисною є практика проведення спільних занять із викладачами та студентами тих факультетів та відділень, де поглиблено вивчають іноземну мову. Особливо це стосується студентів та викладачів економічних, спеціальностей, міжнародного права, міжнародного туризму та ін. Така практика є взаємовигідною для обох сторін: студенти-перекладачі мають чудову нагоду спробувати свої сили в перекладі повідомлень та доповідей представників різних спеціальностей, студенти інших спеціальностей можуть поглибити знання іноземної мови. Під час такого типу занять одна частина студентів виступає в ролі українських партнерів запрошених спеціалістів, а інша – забезпечує переклад моделі робочої зустрічі. Залучаючи студентів-іноземців до проведення спільних занять викладач створює середовище між культурного спілкування.

Робота в лабораторії синхронного перекладу робить процес навчання доступнішим, чіткіше організованим, логічнішим, цікавішим, дозволяє моделювати різноманітні ситуації роботи перекладача, активно застосовувати метод комунікативно-спрямованого навчання, створювати цілий ряд спеціальних ефектів для підсилення сприймання навчальної інформації.

Використання обладнання конференц-систем на заняттях з практики усного і писемного перекладу дозволяє інтенсифікувати процес навчання моделюючи реальні ситуації та умови роботи перекладача, а також максимально наблизитись до реального життя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чужакин А.П., Палажченко П.Р. Мир перевода – 1. Introduction to Interpreting XXI. Протокол, поиск работы, корпоративная культура, 6-е изд. доп. – М.: „Р.Валент”, 2004. –244 с.
2. Чеботарев П.Г. Перевод как средство и предмет обучения: Научно-методическое пособие. – М.: ФГУП Издательство „Высшая школа”, 2006. –320 с.
3. Латышев Л.К., Приворотов В.И. Структура и содержание подготовки переводчиков в языковом вузе: Учебно-методическое пособие. – 2-е изд., стереотип. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 136 с.
4. Ситдикова І. Комп'ютер поспішає на допомогу: Використання комп'ютера та Інтернету для раціонального вивчення мови (на матеріалі франкомовних сайтів) // Іноземні мови у навчальних закладах. Науково-методичний журнал. – К.: СМП „АВЕРС”, 2004. – №1. — С. 116-220.